

Mitologia găgăuză (1)

Prof. dr. Mircea Druc, ex Prim-ministru (<https://www.art-emis.ro/prof.-dr.-mircea-druc-ex-prim-ministru-chsinau/>)

© 25 Februarie 2024

(/images/stories/analize/Gagauzia_1.jpg)

În mai 1990, deputații Sovietului Suprem al RSSM au votat candidatura mea pentru funcția de președinte al Consiliului de Miniștri. Imediat, jurnalistul Boris Vieru, de la „Literatura și Arta”, m-a intervievat: „Ce opinie aveți pe marginea crizei de guvern din săptămâna trecută? A fost chiar atât de neașteptată precum susțin unii?”. „Dumneata insiști asupra termenului „criză”?”. „Da, consider că există destule motive ca să calificăm astfel demisia lui Petru Pascari și situația de la sfârșitul săptămânii trecute”. „Ai dreptate, a fost, într-adevăr, o criză. Dar eu nu dispun, acum, de informațiile necesare pentru a afirma dacă a fost regizată sau nu, de anumite forțe. Te „consolez”, însă, cu precizarea că, în general, nu numai în prezent, ci și în viitor vom activa într-o criză endemică”.

Mihai Călin, un jurnalist de la „Tineretul Moldovei” din Chișinău, diagnostica exact: „1990 este un an câștigat de Kremlin la toate capitolele”. Laurii reveneau forțelor oculte. Inclusiv KGB-ului. Toate realizările noastre democratice erau net inferioare cuceririlor din anul precedent. Moldova Sovietică nu mai rămânea o excepție în comparație cu alte republici unionale, fiind nevoită să decreteze starea excepțională în câteva raioane din sud.

Cauza situației explozive era politica liderilor din Pridnestrovia și „teritoriile cu populație preponderent găgăuză”. Este unica formulare corectă, lansată de Partidul social-democrat din Moldova Sovietică. Din start, respingeam sintagma „teritoriul populat compact de găgăuzi”.

Nostalgicii după U.R.S.S. afirmă: până la Perestroika, masele largi populare percepeau realitatea sovietică drept un model de ordine socială reușit. Dar, printre găgăuzii din sudul Basarabiei, apăruseră niște revoluționari. Aceștia, în ajunul prăbușirii imperiului, puneau absolut totul sub semnul întrebării. Militantismul lor poate servi drept ilustrație a unui paradox - „Deșteptul se adaptează la lume așa cum este ea, nebunul caută să o transforme; de aceea orice progres este opera nebunilor” (Bernard Shaw). Sau a tezei filozofului rus Alexandr Zinoviev – „Toate marile evenimente din istoria omenirii sunt generate, stimulate și conduse de diletanți și șarlatani”.

În istoria R.S.S.M. rolul de revoluționar autentic i-a revenit lui Leonid Dobrov, autorul proiectului „Republica găgăuză”. El îi consideră eroi ai neamului său pe Topal, Kendighelean, Zavriciko, Buiuklî, Marunevici. Aceștia, în viziunea sa, „... au proclamat și au menținut câțiva ani la rând statalitatea unui

mic norod; nu oricine ar avea curajul să-și asume o atare responsabilitate; toți au familii, toți conștientizau atunci, ca de altfel și în prezent, gradul de risc, toți erau stigmatizați necruțător de către opoziție și alte pături ale societății, dar, cu chiu cu vai, împingeau înainte autoproclamată Republică”.

Astăzi, acțiunile revoluționarilor găgăuzi din anii 90 „par naive și chiar ridicele uneori”. Este aprecierea lui Leonid Dobrov. În prefața la cartea sa autobiografică „Заниски террориста” (Mențiunile unui terorist) constată: „Acum, după destrămarea U.R.S.S., ne-am maturizat cu toții dintr-o dată, am devenit mari politicieni și analiști, îi certăm și-i jignim pe toți. Atunci însă, totul se întâmpla pentru prima oară, hotărârile erau luate în niște dimensiuni diferite de cele prezente. De aceea, cititorul va percepe cu greu episodul, când Ivan Burgundji, fiind „juristul principal” în echipa lui Mihail Kendighelean, și-a jucat propriul rol, individual, rolul său în proclamarea Republicii găgăuze, când, în seara de 18 august 1990, în ajunul Congresului, l-a convins pe Kendighelean să aibă curajul de a face acest pas”.

În sudul Basarabiei locuiesc români și alte seminiții. În octombrie 1990, nu știam de vreo „mișcare găgăuză pentru independență”. Auzisem de Angheli, Marunevici, Dobrov și Burgundji, creatorii mitului „Marele Bugeac”. Dintre toți activiștii găgăuzi, numai Leonid Dobrov poate fi considerat „erou național”. Ceilalți, proveniți din nomenclatura P.C.U.S. și structurile K.G.B., sau transformat ulterior într-un clan mafirot, similar cu cele de la Tiraspol, Odesa și Chișinău. Ironia destinului! Din câte cunosc, Leonid Dobrov nu s-a ales mai cu nimic. Lupta revoluționară a disidentului găgăuz cu nume rusesc/bulgăresc, merită un studiu obiectiv, inclusiv psihologic.

De unde a apărut „mișcarea găgăuză pentru independența națională”, care a și proclamat „Republica găgăuză”, nerecunoscută niciodată de nimeni? Pentru opinia publică sovietică și mondială nu exista nici un fel de Găgăuzie în sudul RSSM. Aveam, de jure și de facto, trei mici raioane locuite de cetățeni sovietici. În pașaportul fiecăruia (buletinul de identitate sovietic) era indicată și naționalitatea: găgăuz, bulgar, ucrainean etc. Și, la o adică, când și-a pierdut așa zisa Găgăuzie independență? Și față de cine dorea s-o recapete în 1990? La acea dată, în raioanele respective era în vigoare doar Constituția U.R.S.S. Față de cine se doreau „independenți” cei circa 130.000 de găgăuzi? Față de U.R.S.S.? De reținut: astăzi, în unele țări europene există mai mulți români basarabeni decât găgăuzi în Republica Moldova și Ucraina. Nu cred că în Portugalia, la Setubal și Cascais, unde „locuiesc compact imigranții moldoveni” va începe o „luptă pentru autonomie sau Republică moldovenească”.

În 1989-1990, la Comrat, fruntașii găgăuzilor au acționat discret: făceau troc „alcool-arme” cu ofițeri din Divizia de desant și parașutism, dislocată în sudul Basarabiei, la Bolgrad. În 1990, echipa lui Burgundji și Kendighelean era înarmată. Nu știu dacă și Maria Marunevici - „Passionaria găgăuză”, făcuse rost de armă. Totodată doresc să aflu dacă a purtat arme careva dintre liderii Mișcării de renaștere națională a românilor basarabeni – Dumitru Matcovschi, Grigore Vieru, Ion Ungureanu, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija, Valeriu Matei, Leonida Lari, Lidia Istrate? Sau deputații FPM Gheorghe Ghimpu, Ion Hadârcă, Nicolae Costin, Mihai Ghimpu, Andrei Baștovoi, Gheorghe Mazilu și toți ceilalți membri în conducerea FPM?... Poate cineva dintre ei, sau dintre noi, să-mi confirme? Unii aderenți ai FPM au făcut rost de arme abia în primăvara lui 92, când la Nistru s-a declanșat faza deschisă a războiului ruso-român. Dar nu prin mijloacele ilegale, precum separatiștii de la Tiraspol și Comrat, care atacau arsenalele unităților militare sovietice.

Duminică, 23 septembrie 1990, la căminul cultural din Sadaclia/Basarabeasca s-au întrunit deputații sosiți din raioanele Basarabeasca, Comrat, Taraclia, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, din centrele raionale Cimișlia, Cahul, Ialoveni și orașul Tighina. Conform listelor de înregistrare, au participat 400 de deputați de toate nivelurile. Sala, calculată pentru 600 de locuri, era arhiplină și multă lume asista în picioare. Adunarea deputaților era o acțiune autorizată de Prezidiul Sovietului Suprem al RSSM. Au

luat cuvântul în cadrul adunării 18 deputați. Și mai erau doritori să-și spună punctul de vedere. Nu numai al lor, ci și al alegătorilor care le-au înmănat mandatul de deputat. Și nici unul nu s-a pronunțat în favoarea divizării teritoriale a RSSM. Din contra, au răsunat îndemnuri ferme pentru unitate, acțiuni bine cântărite, dialog și muncă de lămurire în mediul celor induși în eroare, avertizări de a nu se admite nici un fel de ciocniri, cu atât mai mult vărsări de sânge. „Suntem, spuneau atunci deputații, o parte integrantă a Europei și chestiunile noastre politice trebuie să le soluționăm în mod civilizat”.

Forul aleșilor poporului a adoptat o serie de documente: Declarația adunării deputaților de toate nivelurile; Adresarea către toți locuitorii din RSSM; Apelul către populația găgăuză; Adresarea către Mircea Snegur, președintele RSSM, Alexandru Moșanu, președintele Sovietului Suprem și Mircea Druc, președintele Consiliului de Miniștri. A fost adoptat textul unei telegrame, către Sovietul Suprem al U.R.S.S. Telegrama urma să o citească deputatul poporului al U.R.S.S. Eugen Doga, la sesiunea ordinară a Sovietului Suprem al U.R.S.S. Mai mulți deputați au formulat problema revocării unor deputați ai U.R.S.S., care pierduseră completamente legăturile cu alegătorii lor. De la Sadaclia, deputații au plecat pe la casele lor „purtând în inimii ferma convingere de a păstra cu orice preț integritatea teritorială a plaiului străbun”.

Jurnalistul Gheorghe Berbecaru, prezent la acel for, expunea în „Moldova Suverană”, din 25 septembrie 1990, cele mai importante argumente din cuvântările deputaților. Forul deputaților din zona anunțatei Republici găgăuze l-a deschis vicepreședintele Sovietului raional Basarabeasca, Alexandru Gălușcă: *„Secole la rând moldovenii au așteptat vremuri mai bune pentru prosperarea plaiului. Dar ele au venit abia în ultimul timp, când poporul a căpătat posibilitatea să-și aleagă el singur reprezentanții în organele puterii de stat. Dar în aceste condiții promovarea politicii imperiale a Centrului continuă cu și mai multă perfidie. S-a pus la cale destrămarea republicii în mai multe cnezate mici”*.

A fost prezent și a vorbit Alexandru Arseni, membru al Prezidiului, președinte al Comitetului permanent pentru drepturile omului și relațiile dintre națiuni: *„Avem un Parlament nou, neordinar, cum nu l-am mai avut niciodată. El a adoptat la prima sa sesiune o serie de legi, care formează pietrele de temelie ale reînvierii noastre. Dar legile au fost întâmpinate în diferite zone ale republicii neunivoc. La început am crezut, că de vină sunt însăși legile acestea și am sperat, că lumea le va studia mai bine și apoi vom reveni la modul de realizare a lor. Cu aceasta parlamentarii au plecat în vacanța de vară. Dar nu au plecat în vacanță și forțele ostile republicii. Ele au bătut insistent la porțile Centrului, ale Moscovei, și în scurt timp ne-am pomenit cu meleagul pe cale de dezintegrare, cu două republici unionale noi, formate în mod nelegitim pe teritoriul nostru strămoșesc. Ne pare rău, că în capcană au nimerit frații noștri găgăuzi, cu care tot timpul am trăit omenește. Nu știam cu precizie de unde s-a organizat această lovitură de stat. Acum știm - din Centru”*.

A punctat și Alecu Reniță, deputat al Sovietului Suprem al R.S.S.M., circumscripția 130 Abaclia/Basarabeasca: *„Tare aș vrea să fie un simplu zvon știrea că există în Centru un proiect de creare a vreo 50 de republici de tipul celor găgăuză și transnistreană, cu care să fie încheiat Acordul Unional. Într-o oarecare măsură acest lucru l-a confirmat Mihail Gorbaciov în discursul său la sesiunea Sovietului Suprem al URSS, unde a ofensat toată R.S.S.M. Dar declarăm: nimeni nu va reuși să fure nici o palmă de pământ din moștenirea noastră istorică! Din contră: se duc tratative pentru întoarcerea teritoriilor, care ne-au fost furate anterior de clica stalinistă. Imperiul Roman a dominat aici la noi acum două milenii, apoi s-a destrămat. Se poate întâmpla și acum tot așa cu Imperiul Rus, care își mai joacă mendrele în republicile unionale”*.

Revoluționarul Leonid Dobrov, consideră că „apogeul confruntării în relațiile dintre conducerea moldovenească și liderii găgăuzi a apărut la 25 octombrie 1990, când, la chemarea prim-ministrului Mircea Druc, mii de „voluntari” cu armatură în mâini, împreună cu forțele speciale, au blocat toate

satele și orașele găgăuze. S-a creat marea opoziție a două popoare, care în istorie n-au intrat în conflict niciodată”. Eu, însă, am o cu totul altă părere. Cred că în toată activitatea mea de „om politic” am procedat la fel ca liderii de la Tiraspol și Comrat. Aceștia, fiind ucraineni, ruși, găgăuzi, bulgari, evrei, luptau pentru făurirea Republicii moldovenești pridenstrovienne și a Republicii găgăuze. Fiind român, eu luptam pentru desprinderea de U.R.S.S. și reîntregirea Patriei mele România. Și, adeseori, pe frunțașii de ieri și de astăzi ai Pridnestroviei și Găgăuziei îi întreb retoric: Cine și de ce a cerut implicarea voluntarilor moldoveni în conflictul Chișinău-Tiraspol și Chișinău-Comrat? A fost cumva o decizie idioată a necumpătatului Mircea Druc? Ce se întâmpla în Moldova Sovietică până la momentul acela crucial?

Prima mea „confruntare” cu revoluționarii găgăuzi a fost una amuzantă. În 1988, am trimis din Cernăuți, la săptămânalul „Literatura și Arta” din Chișinău, un articol intitulat „Marele paradox”. Contribuiam și eu cum puteam la combaterea scandaloaselor Teze, lansate de Ministerul Adevărului (secția ideologie și propagandă a C.C. P.C.M.). Argumentam necesitatea adoptării oficiale a termenului „limba română” în loc de „limba moldovenească” și a trecerii la grafia latină. Pledoaria am scris-o, firește, în română. Redactorul Valentina Tăzlăuanu mi-a transpus-o în chirilică și a publicat-o cu unele mici retușări.

Citez un aliniat din argumentele mele în favoarea alfabetului latin: *„De-a dreptul absurde sunt și afirmațiile precum că scrisul nostru ar fi cumva în detrimentul naționalităților conlocuitoare. Nu a înregistrat nimeni asemenea plângeri din partea neautohtonilor din Gruzia și Armenia, unde grafia națională, cu specificul ei, nu e probabil chiar atât de ușoară pentru cei care n-au învățat-o special. Este exclus ca în republicile baltice rușii să pretindă că alfabetul latin îi complexează și le știrbește din drepturile civice. Cu atât mai mult că sunt datori să-l învețe oriunde s-ar afla, căci studiază obligatoriu o limbă europeană (engleza, franceza, spaniola, germana), unii chiar de la grădiniță. Găgăuzii, după cum atestă documentele, până la 1954 declarau drept limbă maternă - limba turcă, înveșmântată și ea în grafie latină. De aceea zic: poate că frații găgăuzi revin și ei odată cu noi la alfabetul latin, căpătând astfel un acces direct la valorile incontestabile ale civilizației de limbă turcă. Regretabil, dar prea puțin cunosc istoria și cultura găgăuzilor, așa că îi rog să mă ierte dacă nu am dreptate”.*

La câteva zile după publicarea articolului îmi telefonează de la „Literatura și Arta” Mircea Blajinu și mi spune râzând: *„Nene, să nu mai vii pe la Chișinău. Ieri a dat buzna în redacție un «comando» de la Comrat. Întrebau cine își permite să le dea sfaturi găgăuzilor. Intenționau să-ți predea o lecție de «civilizație găgăuză». Era la noi Andrei Vartic și i-a convins, cu mare greu, că autorul nu e din redacție, și nici din Chișinău. Au promis să mai vină”.* O fi fost oare printre vizitatorii aceia și Leonid Dobrov?

La 29 august 1990, o delegație găgăuză ajunsese la Leningrad. Participa la „Conferința a doua internațională pentru drepturile omului”. De la Comrat, separatiștii transmiteau prin telefon informații despre evenimentele din zilele de 29-30 august. Leonid Dobrov și alți găgăuzi le difuzau în cadrul acelei conferințe. În Piața Palatului avea loc un mare miting. Numeroși disidenți și apărători ai drepturilor omului se perindau la tribună. Cu unii dintre ei Dobrov era cunoscut încă din 1989; evadase atunci dintr-un ospiciu și se ascundea la Moscova, în locuințele acestora. Mitingul purta un caracter vădit anticomunist. Era atacată vehement conducerea de la Kremlin, mai ales președintele U.R.S.S.: *„Gorbaciov, împreună cu K.G.B., asmut popoarele unele contra altora, suprimă democrația, controlează presa, nu acordă libertate republicilor baltice și Gruziei”.* Victor Kuzmin, membru al partidului „Uniunea democratică”, deputat în Sovietul Moscovei, l-a invitat pe Leonid Dobrov la tribună. L-a prezentat scurt și ia oferit cuvântul. Discursul disidentului găgăuz:

„Stimați tovarăși! (Râsete în mulțime)... Mă scuzați... Eu sunt din provincie... acolo, la noi, e încă puțină civilizație... Stimați domni! Prieteni! Deja de câteva ore ascult cuvântările dumneavoastră despre aceia că de toate nenorocirile noastre de astăzi sunt vinovați numai comuniștii... (E adevărat! Jos cu ei! – se auzeau replici din mulțime). Cu toate acestea, la noi în Moldova și în Găgăuzia, de-acu de o jumătate de an comuniștii au fost înlăturați de către neformali. Acum la putere, în Moldova, se află Frontul popular, iar la noi, în Găgăuzia, la putere sunt neformalii, la fel niște oameni fără de partid. Și anume astăzi, când la putere în Moldova și în Găgăuzia sunt neformalii, situația la noi este aproape de un război civil. Anume astăzi, când fostul deținut politic Gheorghe Ghimpu a ajuns la putere în Moldova (în prezent este deputat în parlamentul Moldovei), iar în parlamentul Găgăuziei mă aflu eu, de asemenea deputat și fost deținut politic, nu ne putem înțelege între noi, pentru a diminua cumva situația incendiară. («Torni apă la moara K.G.B.!» – a strigat cineva din mulțime indignat). Încă odată repet, comuniștii nu mai sunt la noi la putere, dar situația social-politică în regiune nu s-a îmbunătățit nici un pic. Așadar, cine e de vină stimați prieteni? Cine-i vinovat? Poate că dumneavoastră știți care e răspunsul la această întrebare, dar eu personal nu-l cunosc”.

Din lipsă de informație veridică sau poate din rea voință, revoluționarul Dobrov inducea lumea în eroare. Precizez, în absolută cunoștință de cauză: Frontul Popular din Moldova nu s-a aflat niciodată la putere. Și, de-a lungul anilor, la Tiraspol, Comrat, Bălți și în bună parte la Chișinău, deciziile au fost luate de persoane cu o tradițională mentalitate comunistă și pro sovietică.

Prin 1990, pentru majoritatea basarabenilor, Televiziunea centrală a URSS, canal-I era principală sursă de informație. Mă încânta alura Tatianei Mitkova, prezentatoarea principală a buletinului de știri la (T.C.H.) Ț.T. C.C.C.P. Vedeam zilnic o față nouă printre jurnaliștii și reporterii sovietici. Ea mitralia cuvintele precum crainicii din zilele noastre. Un fenomen inedit pentru telespectatorii din fostul imperiu. Ulterior, la București, îmi aminteam de acest aspect privind-o pe Andreea Esca la ProTV. Știam că Tatiana nu este o simplă prezentatoare de știri compilate de redactori. Ea selecta materialul și transmitea ceea ce credea oportun. Pe atunci, în 1990-1992, Tatiana Mitkova era indulgentă, sau chiar solidară, cu lituanienii, letonii și estonienii, dar necruțătoare cu moldovenii. În octombrie 90, „Tatiana, scumpa Tatiana!” (Pușkin), începea știrile din Moldova Sovietică cu – „Sângerosul premier Mircea Druc...”. Sau „Călăul Republicii Găgăuze ...” Iar corespondentul CNN la Moscova prelua gratuit aceste știri pentru telespectatorii din lumea întreagă.

În octombrie 1990, mă aflam la Cimișlia, când un ofițer de poliție, rus de naționalitate, se indigna sincer:

- Domnule Prim-ministru! De unde scoate Mitkova informațiile despre noi!? Acestea nu sunt știri, sunt minciuni ordinare! Se vede clar că nu este indiferentă față de dumneavoastră. Mă iertați, dar ce i-ați făcut?

- Dragul meu, nimic nu i-am făcut!.

Un alt ofițer, aflat în preajma noastră, a replicat șiret:

- Poate că de aceea și vă denigrează așa”. Unii presupuneau, că ar fi de pe la noi, din Basarabia, bulgăroaică, găgăuză, evreică. Alții că ar fi sponsorizată de „clanul directorilor roșii” din stânga Nistrului. Altfel cum să-ți explici această atitudine preconcepută față de conducerea de la Chișinău!? Basarabenii nu erau informați și se descurcau ca niște diletanți în arta războiului informațional-psihologic.

Tatiana Mitkova s-a născut la Moscova, în familia unui ofițer GRU sau KGB. A absolvit facultatea de jurnalism la M.G.U. În ianuarie 1991, ea a refuzat să dea citire unui comunicat oficial TASS, despre evenimentele de la Vilnius; peste puțin timp a fost concediată și, ulterior, a colaborat cu A.R.D., compania germană de televiziune. După eșuarea puciului din august 91, revine la TV Ostankino. În aprilie 2014, a renunțat la medalia comemorativă lituaniană. A făcut-o demonstrativ, în semn de

solidaritate cu Dmitri Kiselev, căruia i s-a retras medalia respectivă de către președintele Lituaniei. În 2014, a fost decorată de Putin „pentru elucidarea obiectivă a evenimentelor din Crimeea” (decretul prezidențial nu este public)...

Conform unui plan secret al grupului de deputați „Soiuz”, Comandamentul districtului militar Odesa, la indicațiile superiorilor de la Centru, demarase o psihoagresiune asupra Moldovei Sovietice. Iar ofițerii Armatei a 14-a însuflețeau liderii de la Comrat și asigurau pe toate căile activitatea separatistă a acestora. Comratul imita și asculta de Tiraspol, care testa rezistența Chișinăului prin acțiunile provocatoare ale găgăuzilor. Concomitent cu acțiunile statului major de la Odesa, sesizasem o cooperare intensă a fruntașilor de la Comrat cu un grup de ofițeri ai diviziei aeropurtate, dislocate în sudul Basarabiei, la Bolgrad. Această unitate militară sovietică are un merit aparte în formarea „Republicii găgăuze”, în vara anului 1990. Consideram acest fapt o inadmisibilă diversiune a unei unități militare sovietice asupra unei republici unionale sovietice. Intenționez să mă adresez Centrului pentru a deschide o anchetă penală. N-am mai reușit. Acum m-aș adresa cineaștilor, sigur fiind că ar ieși un film de aventuri captivant. Deși astăzi lumea nu prea citește monografiile voluminoase, celor care ar dori să cunoască în amănunte desfășurarea evenimentelor, le recomand o sursă excepțională de date și documente - cartea generalului Ion Costăș - „*Transnistria 1989-1992: Cronica unui război «nedeclarat»*”.

Există o mulțime de analiști politici, care, post factum, debitează mereu predicții și soluții salvatoare. Stan Horja (pseudonimul lui Valeriu Reniță), eternul înțelept și clarvăzător, un ilustru reprezentant al moldovenismului, publica în „Moldova Suverană”, din 14.06.07, un articol caustic intitulat „Un ilustru reprezentant al românismului fără viitor”. Citez: „Druc s-a instalat în fruntea unei gloate înarmate cu bâte și răngi și a încercat supunerea Găgăuzei nu după reguli liberale și democratice, ci după năravul guvernării românești în Basarabia. Nu rămânea mult până la o vărsare de sânge. Druc nu dorea să asculte de nimeni, nici de Parlamentul, care l-a ales, nici de tovarășii lui politici, nici, cu atât mai mult, de rațiune. Conflictul cu Comratul a tensionat relațiile Chișinăului cu Tiraspolul, care nu erau nici așa de loc simple. Votul dat pentru Druc a dispersat țara și a condus până la urma la conflictul sângeros de pe Nistru, urmările căruia se resimt până azi”.

Valeriu Reniță, „un ilustru reprezentant al moldovenismului de mare viitor” este de părere că Mircea Druc „a tensionat relațiile” cu separatiștii de la Tiraspol și Comrat. În realitate, la 19 august 1990, Victor Pușcaș, vice președinte al Sovietului Suprem și eu, președinte al Consiliului de Miniștri am semnat „*Adresarea către deputații Sovietelor locale de deputați ai poporului, către întreaga populație din raioanele Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, Taraclia și Basarabeasca ale RSSM*”. Sovietul Suprem s-a întrunit la 8 septembrie într-o ședință extraordinară. A fost adoptată o hotărâre: *Comratul să renunțe la autoproclamata republică în termen de cinci zile și să arboreze tricolorul, drapelul oficial al R.S.S.M. În caz contrar, Chișinăul urma să introducă starea excepțională. Sovietul Suprem al R.S.S.M., la 26 octombrie 1990 a suspendat împluternicirile deputaților norodului - Calciu, Capsamun, Karapunarlî, Kendighelean, Chior, Kuroglu, Frangu, Iakovlev, Marinov, Rîleakov, Taușanji, Topal. Motivația suspendării: „... nu participă, fără motive întemeiate, la lucrările Sovietului Suprem al RSSM, instigă cetățenii la nerespectarea legilor R.S.S.M., săvârșesc acțiuni care vin în contradicție cu prevederile Constituției R.S.S.M., între altele organizând alegeri în organul suprem al puterii al așa zisei Republici găgăuze și participând la ele, atentează la integritatea teritorială a R.S.S.M.*”.

Au trecut decenii de la dispariția U.R.S.S. Dar agențiile de presă ruse și ucrainene, Wikipedia, varianta rusă, mijloacele de comunicare în masă de la Tiraspol și Comrat continuă să abordeze fenomenele din fosta R.S.S.M. izolat, smulse din context. Nu țin cont și de evenimentele identice, petrecute în toate coloniile Imperiului. El intercalează ostentativ în textele lor de știri aceleași falsuri. Un exemplu: „*În octombrie 1990, ca reacție la cursul autorităților R.S.S.M. de unire cu România,*

autodeterminata Republică Găgăuză a anunțat începerea alegerilor Sovietului Suprem al Găgăuziei. Aceasta a servit drept pretext pentru a trimite în Găgăuzia coloane de mașini cu activiști ai F.P.M. și voluntari din România, însoțiți de detașamentele de miliție, cu scopul de a împiedica alegerile și a reprima Mișcarea găgăuză pentru independență națională. Campania anti-Găgăuzia a fost condusă de prim-ministrul Mircea Druc. Acțiunea a provocat victime printre populația Găgăuziei. Escaladarea conflictului a putut fi evitată datorită intervenției unor unități ale forțelor armate ale U.R.S.S.”. Această „nota explicativă”, repetată la infinit, ar putea servi drept mostră de minciună mass media pentru studenții facultăților de ziariști și viitorii profesioniști în operații ale războiului informațional-psihologic. Pentru mine, care am trăit pe viu evenimentele, nu e decât un procedeu propagandistic.

Nuanțe și precizări: în octombrie 90, nu am avut pierderi de vieți omenești. Și am evitat vărsarea de sânge nu datorită, ci în pofida „implicării unor structuri ale forțelor armate sovietice”. Și nicidecum „voluntari din România”, ci voluntarii români din Basarabia au ajuns atunci în raioanele din sudul republicii. Constantin Taușanji, etnic găgăuz, deputat în Sovietul Suprem al RSSM le explica jurnaliștilor situația: „Două conflicte, unul la Comrat și altul la Dubăsari. În primul caz, la Comrat, în fruntea celor două coloane, de ambele părți, se aflau oameni, care nu voiau vărsare de sânge și erau dispuși să-și sacrifice propriile vieți, numai ca să le salveze pe ale celorlalți. În cel de al doilea caz, la Nistru, situația era diametral opusă”.

Adevărul: ei așteptau de la noi, în octombrie 90, ceea ce se întâmplase deja la Suhumi, Sumgait, Fergana și prin alte părți ale Imperiului în agonie: „Sânge, mult sânge, cu orice preț!”. Nemulțumiți de „molicinerea” găgăuzilor, și-au luat revanșa la Nistru. Ei au prevăzut la Dubăsari și victime, și sânge și tot ce le convenea forțelor, care doreau dezmembrarea R.S.S.M. Evenimentele din 2 noiembrie 1990 de la podul din Dubăsari merită o abordare strict juridică, fără divagațiile și emoțiile părților aflate în conflict.

Justificarea sau regretele nu sunt apanajul meu. Totuși, l-aș întreba pe Stan Horja: Care dintre premierii Republicii Moldova a procedat corect față de Comrat și Tiraspol? Dacă el ar fi fost șeful executivului în octombrie 90, ce ar fi întreprins pentru a fi perceput de toată lumea ca „un bun premier al R.S.S.M.”? Ce ar fi făcut, ca să nu fie șters din lista foștilor premieri, așa cum s-a procedat cu Mircea Druc, pe timpul mandatelor lui Vladimir Voronin? S-ar fi considerat el un adevărat continuator al statalității Moldovei medievale, când Ștefan cel Mare lupta pentru ieșire la mare cu tătarii din Crimeea, frații găgăuzilor, care nici astăzi nu se mai opresc cu revendicările lor?

Agenția de presă rusă Regnum întrece orice măsură. În 2007, a publicat articolul „Genocidul găgăuzilor și esența ideologiei româno-unioniste”. Citez: „În 1990, puterea reală în R.S.S.M. a fost concentrată în mâinile F.P.M. Adoptând un curs de românizare totală, frontişti, de la bun început, au trecut la reprimarea agresivă a oricărei tentative de rezistență. Un prim exemplu de protest masiv a fost proclamarea Republicii găgăuze în sudul țării. Desigur, o atare evoluție a evenimentelor nu se încadra nicidecum în planurile unioniştilor. Prim-ministrul R.S.S.M., lider al F.P.M., a organizat și condus personal campania de reprimare din sudul republicii. E cazul să atragem atenția și asupra faptului că în parlament deputații frontişti, precum și comuniștii, au afirmat sus și tare că „găgăuzii nu sunt popor, ci doar un grup etnic”. Viitoarea expediție punitivă a avut drept scop represiunea găgăuzilor, efectuată expres pe criterii etnice. Lozincile care răsunau zilnic prin Chișinău: „Un găgăuz bun este un găgăuz mort!” și „Găgăuzia este un pecingine pe corpul Moldovei!” sunt caracteristice pentru anii aceia. Ele conturau elocvent intențiile luptătorilor pentru „ordinea românească”. Mircea Druc, un funcționar de stat oficial a condus de fapt acțiunea de exterminare a găgăuzilor. Ieri româno-unionişti amenințau să nimicească toți găgăuzii. Astăzi refuză deschis dreptul la existență a unui alt popor – cel moldovenesc. Pe moldoveni îi consideră doar o parte a națiunii române și, în această privință, ideologii unionismului au rămas cu doctrina lor de la începutul anilor 90”.

În concluzie, autorii - Ivan Kirioglo (găgăuz) și Oles Gonchar (ucrainean), membri ai unei echipe, care, în 2007, au lansat la Odesa proiectul „Moldova Mare”, cer imperativ: „Să fie judecat Mircea Druc pentru genocidul poporului găgăuz. Cercetarea documentelor care conțin declarațiile publice ale miniștrilor, deputaților și altor funcționari de rang înalt ne poate clarifica cine poartă răspunderea directă pentru tentativa de a iniția o distrugere în masă a oamenilor pe criterii etnice. Mulți dintre acești lideri se află acum pe teritoriul României, unde se bucură de stimă și considerație, ca de exemplu, domnul Druc, menționat mai sus, care, indiscutabil, trebuie trimis în judecată printre primii”. Istoricul rus, Andrei Marciukov, un simpatizant al liderilor separatiști de la Tiraspol și Comrat, le-a explicat băieților: „Termenul „genocid” se cere abordat cu acuratețe. Chiar dacă luăm în considerație agresivitatea naționalismului românesc, să vorbim despre genocid, nu e cazul. Totuși, n-au existat, probabil, planuri de exterminare în masă a poporului găgăuz”.

Din 2007, tot aștept citație, ca să mă înfățișez la o anumită dată înaintea unei instanțe judecătorești sau a unei autorități. Sunt încântat și doresc ca cel mai aspru tribunal din lume să mă judece „pentru genocidul găgăuzilor”. Prin 2010, am întâlnit ocazional la Chișinău un lider găgăuz, fost coleg, care cunoaște la perfecție situația din sudul Basarabiei. În 90, eram deputat în Sovietul Suprem al R.S.S.M. În prezent, el este profesor universitar. Am adus vorba despre „genocidul găgăuzilor” și intențiile lui Kirioglo și Stan:

- Sunt ferm hotărât să ajung la Curtea Penală Internațională de la Haga. În principiu, aș fi în stare să mă apăr singur la tribunal. Dar e mai bine, cred, să găsesc un avocat de profesie. Ai putea să-mi recomanzi pe cineva, dar să fie neapărat de naționalitate găgăuză?

Reacția profesorului (nu-i dau numele, îl protejez):

- Mă faceți să râd! Nu e decât o mitologie! Sunt doctor în drept. Dacă acești „tineri politologi ” vă dau în judecată, mă angajez personal, ca martor și avocat al inculpatului”.

- *Va urma –*

Evaluare: ★★☆☆★